Број 240 У Новом Саду у уторак 2 (15.) новембра 1910 Година XLV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

ПОЗИВ
на
СРЕДИШНИ ЗБОР
срп. народне радикалне странке

Управа српске народне радикалне странке у својој седници, која је била у Митровици 30. новембра о. г. закључила је, да у смислу правила о организацији српске народне радикалне странке сазове **средишни збор** странке.

Средишни збор биће 25. новембра (8. децембра) у Митровици у **Српском Дому** у 9 сати пре подне.

Дневни ред:

1.) Извештај средишњег одбора српске народне радикалне странке о политичком положају.
2.) Избор управе.
3.) Евентуалије.

У смислу правилника о организацији српске народне радикалне странке §. 21. треба сваки месни одбор српске народне радикалне странке да пошље по два заступника на средишни збор. Нека одбори у сваком месту учине то што пре, а најдаље за 14 дана, и обавесте о том председника странке. Заступнике треба упутити, да безусловно дођу на средишни збор.

У Митровици 30. октобра (13. новембра) 1910. године.

Др. Ђорђе Красојевић
председник управе
срп. нар. радикалне странке.

Др. Младен Георгијевић
перовођа.

* * *

Доносимо позив на **средишни збор** српске народне радикалне странке. У овим озбиљним приликама тај је збор и сувише важан.

Свако место из Хрватске и Славоније треба да пошље по два заступника. — По правилнику о организацији српске народне радикалне странке (§. 28.) средишни одбор састављају:

а) Сви изасланици (заступници) месних одбора;

б) сви чланови средишњег одбора;

в) сви главни уредници страначких листова

Сви ови имају право саветовања и право гласа. — Но средишни збор јаван је, те чланови српске народне радикалне странке не само да могу присуствовати овом збору, него су дужни да у што већем броју дођу на тај збор. Улазницу ће добити од месних одбора.

Ми смо уверени, да ће и доћи, тим пре, што је време згодно, јер је свет прерадио своје послове.

Истакли смо за први мах оно што је најглавније, а ми ћемо још писати о овом важном збору.

Шта је ново.

За све има вашар. Па има вашар, где се износе на пазар **политичке тајне**.

То су делегације. У делегацијама траже министри новаца, желе да им се одобри њихов рад и да их похвале. Зато у делегацијама — пре но што почне седница — има министарских осмејака, као зелене траве кад падне киша. Осим тога су министри у то доба мекани, као понека жена кад треба нову хаљину.

Али оним дрвеним делегатима све то није доста. Што се министри већма смешкају, они су све озбиљнији. Али ни једно дрво није тако тврдо, а да нема за њега сикире. Па има нешто што бар мало умекша и најтврђе делегате. То је, кад им министар или државни секретар испричају поверљиво какву велику политичку тајну. Дабогме, као велику тајну, да се ништа даље не чује. Понека таква велика тајна падне и у каквом одбору делегације.

Али те тајне, као и све друге тајне, излазе и кроз земљу — као печурке. Кад кажеш тајну једноме у забрављеној соби, чим си изашао на улицу, већ ту твоју тајну цвркуће сви врапци по крововима.

Код делегата није баш сасвим тако. Али за време делегација се више но икад говори о великим политичким тајнама. Међу политичарима иде шапат од уста до уста: Овај је министар или онај државни секретар казао овоме ово или оно. Овај пријатељ министра проповедао је некоме занимљив случај. Међу делегатима се шапуће то и то.

Дабогме, док се таква ствар преваља преко трећих и четвртих уста, донде се она врло често тако промене, да је ни њен отац не би више познао. Па ко ће да оцени, колико је истинита ова или она вест, о којој поверљиво причају: Делегати су дознали то и то.

За време ових делегација, које још трају, причају „врло поверљиво“ и „врло сигурно“ доста што шта о анексији. А као „најповерљивије“ и „најсигурније“ износе ово: Кнез Никола је знао за анексију и пристао је на њу под три услова: Прво, да се Црна Гора прогласи краљевином. Друго, да се укине §. 29. берлинског уговора, који спутава црногорску независност на мору. И треће... Али ту скоро сваки спомиње другу цифру.

Да је ова тајна велика тајна, ја је не бих спомињао. Али се она шири у политичким круговима као нека поплава. Занимљиво би било знати: Зашто и са каквом намером?!

* * *

Баш онога дана, кад је у Бечу решио министар председник Куен, да ове јесени неће бити српског народног црквеног сабора, изишао је позив да се састане сад у петак скупштина наших српских вероисповедних учитеља из митрополије. А уз позив разаслат је и нацрт за нову школску уредбу. Онај нацрт, што би га поднели сабору.

А то је, видите, велико зло. Зло бар по оне, који су удешавали ту ствар.

Тај је нацрт разаслат неколико дана пред учитељску скупштину. Скупштина је требала то на брзу руку да прими, па одмах после тога требало је да буде сабора, па да и он то прими, онако с ногу.

А сад одједаред нема сабора до — пролећа. Они који су написали нацрт те уредбе све се угризају — у прсте. Друго је то, кад нешто лежи на сунцу јавности неколико дана, а друго је то, кад лежи на сунцу јавности неколико месеци. Та за неколико месеци, док се сваки параграф расветли, уцрвљаће се и свака запета те уредбе. И не само да ће се уцрвљати него ће засмрдити по целом народу, да ће одјекнути једнодушни усклик: На ђубре с њом!

И не само та нова „школска уредба“. Него сад не могу крити од народа ни оно друго, што смерају. Видеће народ сасвим јасно, какав му колач спремају, јер је тај нацрт нове школске уредбе увијен у оно брашно, из кога се гради онај автономни колач.

Кад тај нацрт нове школске уредбе узима право од народа и даје га синоду, може се мислити, како ће изгледати и оне друге уредбе. По овом вечерњу јасно видимо, какав се спрема светац. Али је народ свакоме свецу нашао достојан тропар, па ће и овоме

Ван и коалиција,

Загреб, 31. окт. (13. нов.)

Као што знате, хрватско-српска коалиција изаслала је три своја члана, да преговарају са баном Томашићем ради образовања саборске већине и утврђивања програма саборског рада. Коалиција је тим својим члановима дала упутство, да као први и најглавнији услов споразума имају тражити укидање железничарске прагматике.

Изасланици коалиције састали се са баном Томашићем и као што пишу коалициони листови, изјавили су му, да се коалиција неће с њиме да упушта у преговоре ради састава већине и радног програма у сабору све дотле, догод се не реши питање прагматике. Коалиција је ставила решење питања железничарске прагматике као услов за споразум, а њени изасланици као услов за споразум. а њени изасланици као услов Бан Томашић није ни једном речи упозорио изасланике на овако другачије тумачење решења коалиције, него је изјаву изасланика узео на знање и — прекинуо преговоре. Изасланици коалиције су отишли од бана, не знајући, да ли ће се преговори наставити или не.

Бан Томашић је одмах после тога отпутовао у Будимпешту, а одавде у Беч. Састаће се са угарским министром председником, а примиће га у аудијенцију и краљ.

Коалициони кругови мисле, да је бан Томашић отишао министру председнику, да се с њим саветује, шта да буде са железничарском прагматиком и да покуша да изради, да се она измене или да добије бар обећање, да ће се изменути.

Кругови блиски бану тумаче пут банов друкчије. Бан је — кажу — отишао министру председнику, да с њим споразумно састави текст престоне беседе, којом ће се отворити хрватско славонски сабор. Разуме се, да ће у престоној беседи бити спомена и о железничарској прагматици. Али бан Томашић се не обзире више на жеље хрватско-српске коалиције. Он је с њоме прекинуо, и добро му је дошло оно тумачење изасланика коалиције, који су као први услов **преговора** (а не споразума) ставили укидање прагматике. — Бан Томашић не може прагматику укинути и стављање онаког услова он сматра одбијањем преговора са њиме. Услед онаке изјаве коалицијиних изасланика бан не може више са коалицијом ни преговарати, а камо ли радити у споразуму. Бан ће покушати да са данашњим сабором обави најпотребније послове, а ако то не узиде, сабор ће као неспособан за рад бити одгођен или распуштен. За тај поступак бациће бан одговорност на коалицију, која је онемогућила саборисање.

Овако се данас говори по Загребу.

Шта мисли Перо Чингрија о хрватско-српској коалицији?

Перо Чингрија има највише заслуга што је створена хрватско српска коалиција. Он и његови дубровачки пријатељи радили су на томе неуморно. Перо Чингрија председавао је и на речкој конференцији и другим конференцијама, док је била хрватско српска коалиција у целини.

У дубровачкој „Црвеној Хрватској“ (у листу Пера Чингрије) пише ово:

„Нас у Далмацији занима удес коалиције, коју смо ми помогли створити, у које рад биле су за неколико година упрте наше очи. Ну ми видимо да се руши, и намеће се само питање, који је томе узрок.

По нашем мишљењу само један, а то је удаљавање од оне

мисли, којој коалиција дугује свој постанак. Њу је окупила народна мисао, народни покрет, а сад јој је подлоге нестало, она од опће хрватске и српске странке — постала је странка, у којој још и сада има Срба и Хрвата, али нема оно, што је једно и друго било здружило у једну фалангу.

Ми смо сви били навикли видети у коалицији носиоца напредних идеала, много више од онога што је коалиција сада. Њу су борбе ослабиле не само бројем већ у самој мисли Није народ њу пригрлио, да трошну „народну странку“ на загребачкој влади замени другом, коју би тамо довела ауреола опорбењаштва, већ за то да га приближи циљу, који је увек један па какве биле прилике у монархији, или ако то не узмогне, барем да барјак хрватске свести држи високо и чисто.

То је узрок, с којега коалицији у народу нестаје старих симпатија. Она је на изборима могла пред силом узмакнути, али до пактирања (савеза са баном Томашићем) није смело доћи баш због тога, јер је ово компромитирало ону мисао, која је коалицију водила“.

Све за трбух, трбух ни за шта.

Будимпешта, 30. окт. (12. нов.)

Пре неколико дана донела је „Застава“ у кратком допису осуду дела поп Раде Бикара, овдашњег пароха, када није хтео без новаца да преведе у православље једну мајку са двоје дечице.

Морамо са жалошћу утврдити, да та белешка код поп Раде баш ништа не помаже. Савест га не гризе, глава га не боли. А то је јасан доказ, да је и даље остао веран привржeник свом досадањем начелу: Све за трбух, трбух ни за шта.

Томе у прилог сведочи и ова истина.

Наш пријатељ Паја Бугарски, гостионичар, славио је своје крсно име о св. Димитрији. Из разлога, што поп Раде не живи од „луфта“, спремио је човек нарочито за њега десетицу у злату, да му дарује. Али наравно, да је то поп Рада откуд дознао, не би изостао, а овако нашао је за добро да поручи по црквењаку, да никако не може доћи да освети свечарску водицу, будући мора остати на вечери код професора Бугарског.

Не зове ли се то дужност за трбух? А зар би најпосле и могао оставити фазане и ону рујну руменику, што толико крепи и душу и тело човјека, баш као што то вели Свето Писмо. Та то би од њега била крајна незахвалност....

И то чини онај, који је баш највише позван, да буди, крепи и учвршћује националну свест овостраног раштрканог Српства, које се тако рећи дави у мору туђинштине.

Није ли тако пречасни? Не учи ли то Христова наука? Зар се тако полаже душа за стадо своје?

Жалосни слуго олтара божијег!..

Пештанац.

Догађаји у Турској.

Цариградски листови јављају, да ће сутра у уторак бити отворен турски сабор. Отвориће га султан нарочитом престоном беседом, која је већ израђена у дворској канцеларији. Садржаваће две важне изјаве, због којих ће се у турском сабору повести бурне расправе. Поближе што о садржају тих изјава не вели се ништа. Потврђује се даље, да и у крилу турске владе и међу младотурцима постоји врење и криза. Кризу у младотурској странци чини разлаз мишљења и начела између војних и цивилних чланова. Кризу у влади сачињава неспоразум између министара. По једним вестима нову владу саставиће Махмуд Шефкет паша. По другој вести, велики везир био би Камил паша, а министар спољних послова Хаки паша. — Војни министар Махмуд Шефкет паша, држао је војсци говор и нагласио, да су само власт калифе и сила војске у стању да одрже Турску, као велику силу и да је учине непобедном. Султан је захвалио на том говору, истичући само своју љубав и своје поверење, које гаји према војсци. Ове изјаве узнемириле су цариградске политичке кругове, нарочито стога, што ни војни министар ни једном речи није споменуо ни турски парламенат, ни народ, ни устав у опште. — Сви енглески офисири, који су у турској марини били под уговором, као војни инспектори, напуштају турску војску и отказали су своје уговоре за 1. јануар 1911. године. То су учинили на основу телеграфске наредбе, коју су добили из Лондона од своје главне маринске команде.

Срби у турској војсци.

Из Скопља и других српских крајева Турске јављају, да све српске војне обвезнике гоне у Азију, да тамо ислужe своју војну службу, и да се с њима поступа као са неким кривцима. Са Србима војницима, који служе у Трапезунду врше се још веће неправде. Узимају се да служе са Арнаутима чак и они, који су већ 26 година, који су све до прогласа уставности плаћали војни намет, те по закону не би морали служити у стојаћој војсци. Само из гиланске околине има 400 Срба, који служе у Езерђану — Ове незаконите и неправедне мере огорчиле су јако српско грађанство Турске.

Догађаји на Криту.

Критска народна скупштина је отворена и у њу су позвати и посланици мухамеданске вере. Још се не зна, хоће ли се ови одазвати позиву и доћи у скупштину. Они су одмах по састанку скупштине уложили код сила заштитница Крита протест, због сазива критске скупштине. Конзули су им одговорили, да у интересу мира и добрих односа избегавају сваки повод за неспоразум.

Снег у Скопљу.

Из Скопља јављају: Прекјуче пре подне (у петак) изненада се наоблачило и захладнело. Одмах је почела падати хладна киша па снег. Водио више Скопља сасвим је бело од снега, а сутра-дан заодела се у бело и сва скопска Црна Гора. У самом Скопљу је у суботу почео падати крупан снег.

Колера

У Сомбору као да колера отима све већа маха. Угарско министарство унутарњих послова добило је извештај, да је у Сомбору за један дан оболело њих осам од колере, а једна особа умрла. Учињене су најстрожије мере, да се ширењу те боље стане на пут. Из Стоног Београда јављају, да се у Сазхаломбати пре три дана разболео умировљени железнички чиновник Карло Велђи, и истог дана и умро. Ишао је на Дунав да пеца и ту се заразио од колере. Солгабировско звање је најстрожије опоменуло све општине, да не пецају рибу и не служе се дунавском водом. — Из Будимпеште јављају, да је установљено, да је дунавски лед заражен од колере, те стога је будимпештански градски начелник забранио, да се употребљује дунавски лед. — У Темерину је један човек умро од колере. Радио је у Каменици и одатле се у вече вратио болестан кући, а сутра дан умро. Утврђена је азијатска колера.

Кретање француског становништва.

Познато је, да је у Француској становништво годинама бројно опадало, које умирањем, а нарочито опадањем порођаја. Француска влада и француско друштво радили су орно и истрајно, да том двоструком злу стану на пут. Француска штампа такође је много писала о том злу. Најновији званични подаци француски доказују, да је у Француској пошло у том јако на боље. Прва половина 1910. године, пружа далеко повољнију слику, од првих полгођа прошлих година. Тако је у прошлом полгођу утврђено, да је становништво Француске опало за то време са 28.200 душе. У првих шест месеци пак ове године рођено је више за 21.203 душа. Прираштај је, дакле, у ових 6 месеци 1910. год. повољнији од прираштаја у првих 6 месеци 1909. г. са близу 50.000 душа. Прираштај је настао не само услед много вишег рађања, већ што је јако смањен и број умирућих. Умрло је за првих 6 месеци 1910. године много мање но за првих 6 месеци 1909. године. Ово свакако најбоље доказује, да је рад француске владе и француске јавности почео да урађа лепим плодом. Пође ли и даље овако, француски се народ неће морати онда више бојати, да ће бројно опадати.

Време.

Према телеграфском извештају од 1. новембра може се очекивати промењиво, ветровито, ладно, на много места киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 1. новембра.

Бан у Бечу.

Беч. Бан се данас подуже саветовао са министром-председником Куеном, а пре подне са министром спољних послова Еренталом. Заједно са Куеном био је на ручку код Ерентала.

Делегације.

Беч. Делегација угарска примила је прорачун министарства спољних послова.

Бегство Толстојево.

Москва. По некојим вестима Толстој се налази у манастиру Семардинском.

Одговорни уредник:
Константин Брадваровић.

Продаја дрва за гориво.

У Доњем Ковиљу поред Дунава имадемо

300 хв. врбових дрва

по умереној цени на продају.

За услове се може обратити у Сенту на г. г. Рудића Игнаца и Јаноша или **Боку Брезовског у Доњем Ковиљу** на месту продаје дрва. 1530 1—5

ПАРАДНОГ КОЊА.

Тражим да купим парадног коња, длаке црне, (вранца), треба да је велики 170 cm., стар до 6 година и да је добар касач, ко има **на продају** нека ми понуди са ознаком цене и какве је расе.

Мишко П. Јовановић
1553 1—3 Д. Тузла (Босна).

ТРЕБАМ
ПОУЗДАНОГ фијакеристу

који поседује један двопрежни, и један једнопрежни фијакер, за моју **гостионицу и хотел у Шиду** који би се обвезао да из мог хотела госте (пашажере) на железничку станицу извози, и са сваког редовног воза довози, уз уставовљену цену. — А тако исто по потреби и на даље путеве по околини Шида спадало би му у дужност моје госте возити, за поузданог човека је фијакерска радња потпуно осигурана.

Ко жели исти рад предузети нека се изволи обратити лично или писмено на моју личност, и то што пре.

Милан Шалош
уготитељ и хотелијер
1496 2—3 **у Шиду.**

1000 јутара земље НА ПРОДАЈУ

евентуално и на мање парцеле од 5 јутара у Босни близу Славоније и то мађарско јутро од 1200 □ за 200 круна по јутру Земља је чиста без шуме, није водоравна, није бреговита но је на равници згодна за сваки усев. Услови су за одплаћивање земље врло повољни. 50 круна се полаже капару по јутру остало се даје на амортизацију на колико ко година хоће да је отплати. Близу је једне варошице у којој је жива трговачки промет, земља је баш код села. Обавештаје и ближе услове дају повереници те земље бесплатно.

Влајко Итњачев и друг
у Турској Кањижи.
1233 5—5

ПРОДАЈА ПРАВА СРЕМСКА
ПЛАНИНСКА ВИНА

од 50 л. на више, у бурадима, као и у боцама, нови буради имадем стално на стоваришту.

1246 11—28 **Вахтл Имре**
Бачвар
у Новом Саду, Петефијевој ул. бр. 8. у сопственој кући.

ТАЈНО! ЦУРЕЊЕ ПЕЧЕЊЕ

и све болести **ајехура** лечи **сигурно GONOTOL**, како доказују **признанице.** Гонотол се једе, дакле нема **ширицања.** 3 лончића за 12 круна шаље **дневно** без даљаг **трошка** поузећем **лекарна „SALVATOR“ RUMA br. 150. Slavonia.** 370 37 100

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.